

**SIUNTIO
Marseudden
Mahdollisen röykkiön
arkeologinen
koekaivaus
2019**

Johanna Roiha

Tilaaaja: maanomistaja Pekka Rätty

Sisältö

Perustiedot	2
Yleiskartat	3
Vanhat kartat	4
Tutkimus	5
Havainnot	6
Tulos	12
Lähteet	12
Kartat	12
Yleiskuvia alueesta	13

Kansikuva: Oletettu, mahdollinen röykkiö - kivikko – puhdistettuna esiin, kuva koilliseen

Perustiedot

Alue: Siuntio Marseudden varhaismetallikautinen hautaröykkiö (mj.tunnus: 1000002963).

Tarkoitus: Selvittää arkeologisilla koekaivauksella onko kyseessä kiinteä muinaisjäännös vai luonnonmuodostuma.

Maastotyö: 22 - 23.07.2019

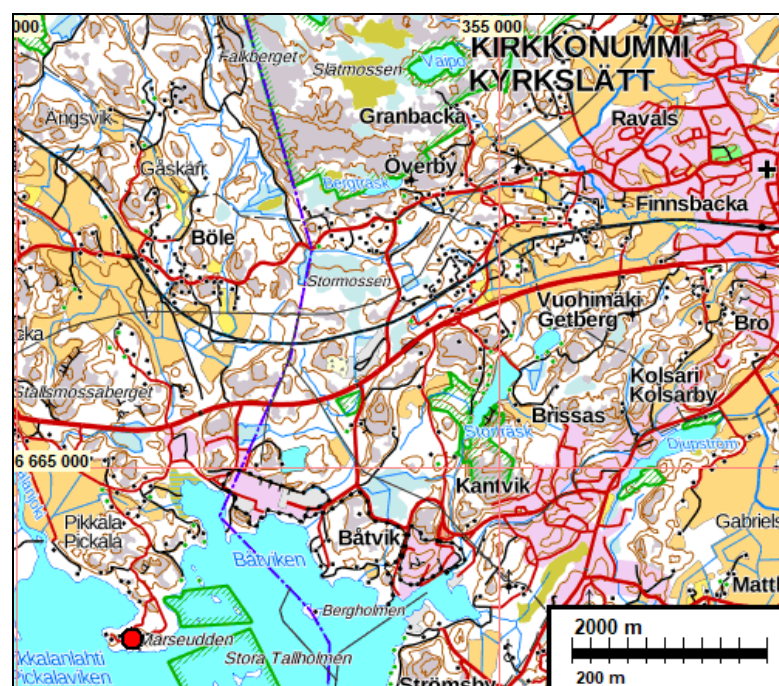
Tilaaaja: Pekka Rätty

Tutkimuslupa: 09.07.2019 (MV/118/05.04.01.02/2019).

Tekijät: Mikroliitti Oy, Johanna Roiha, avustajina Inka Sallinen ja Jimena Biga.

Aiemmat tutkim: Kaarlo Katiskoski 2004 tarkastus, Vesa Laulumaa 2014 Inventointi.

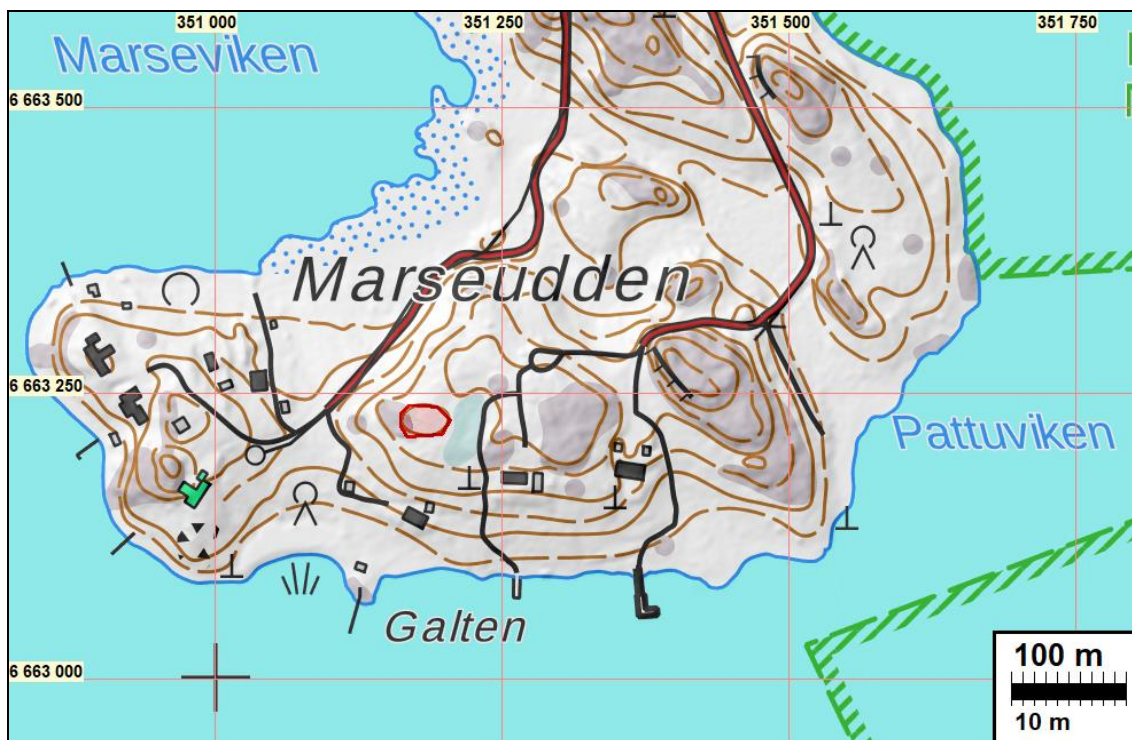
Tulokset: Koekaivauksen perusteella paikalla ei ole hautaröykkiötä, alue on luontaisesti kivikkoista ja maannosta on muodostunut vähän. Yksi pystyyn kiillautunut kivi saattaa olla ihmisen pystyyn asettama, ellei tuulenkaadon nostama. Havaintoja mahdollisesta ihmistoiminnasta tai ihmistekoisesta rakenteesta ei koekaivauksissa tehty. Oletettu röykkiö on siis luontainen kivikko eikä se siten ole suojelukohde

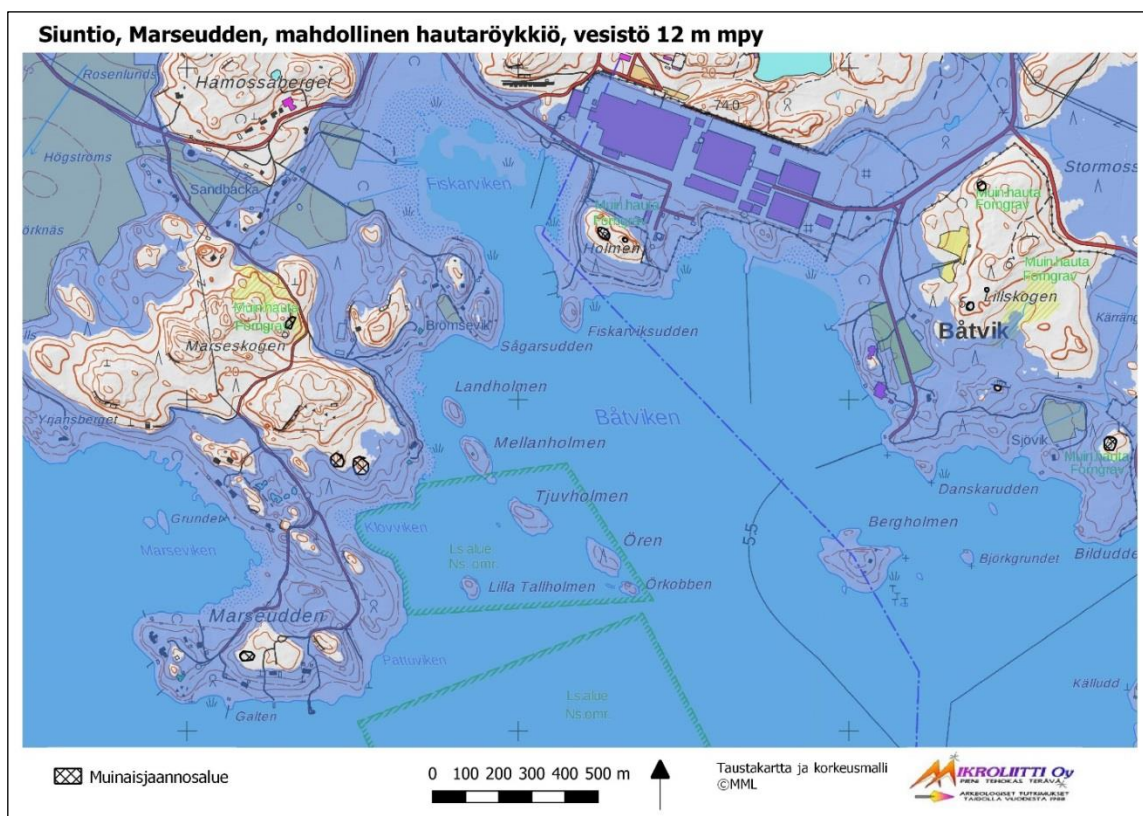
Tutkimusalue merkitty punaisella pisteellä vasemmalla alhaalla.

Selityksiä: Koordinaatit ja kartat ovat ETRS-TM35FIN-koordinaatistossa. Maastokartat Maanmittauslaitoksen maastotietokannasta kesällä v. 2019 ellei toisin mainittu. Valokuvia ei ole talletettu mihinkään viralliseen arkistoon eikä niillä ole mitään kokoelmatunnusta. Valokuvat digitaalisia ja ne ovat tallessa Mikroliitti Oy:n serverillä. Kuvaaja Johanna Roiha.

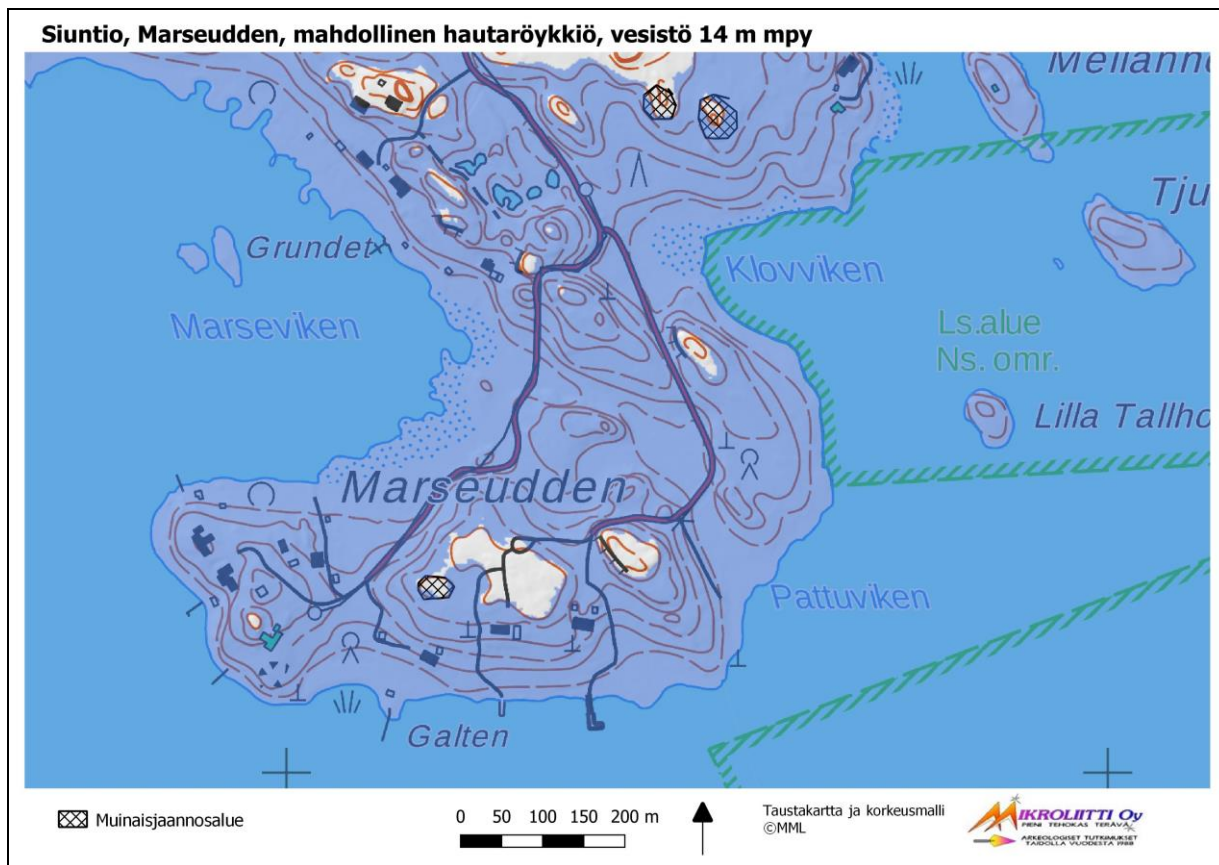
Yleiskartat

Marseudden, alkuperäinen muinaisjäännoksen alerajaus vaaleanpunaisella.

Kun meren pinta noin 12 m nykyistä korkeammalla, pronssikaudella noin 1000 eKr. Marseuddenin kivikko on sijainnut melko pienen saaren lounaisrannan tuntumassa.

Kun meri oli noin 14 m nykyistä korkeammalla pronssikauden alkupuolella, kohdalla oli pieni luoto tai niemen kärki. Luultavasti kartassa näkyvälle muinaisjäännösalueelle on tuolloin kohdistunut rantavoimia, meri on huuhtonut rantakallioita ja jäät ovat voineet kasata kallionotkelmaan kivikkoa.

Vanhat kartat

Vuoden 1772 kartassa Marseuddenin alueelle on piirretty kallioalueita ja metsää.

Alue vuoden 1853 kartalla. Täysin asuttamaton.

Alue vuoden 1921 kartalla.

Tutkimus

Kaavoitukseen ja omistamansa kiinteistön maankäyttöön liittyen kiinteistön 755-452-1-246 maanomistaja halusi selvittää kiinteistöllä sijaitsevan ja muinaisjäänökseksi määritellyn röykkiökohteen suojelustatuksen. Kohde on löydetty vuoden 2004 inventoinnissa (Kaarlo Katiskoski tarkastus 2004, raporttia ei ollut saatavilla), mutta tuoreemmassa inventoinnissa (Vesa Lauulu-

maa 2014, Siuntion kunnan arkeologinen inventointi) röykkiö todettiin epämääräiseksi ja mahdolliseksi luonnonmuodostelmaksi. Röykkiö on kuitenkin luokiteltu muinaismuistolailta suojeltavaksi kiinteäksi muinaisjäännekseksi. Maanomistaja tilasi mahdollisen röykkiön koekaivauksen Mikroliitti Oy:ltä ja Museovirasto myönsi tutkimusluvan 9.7.2018 (MV/118/05.04.01.02/2019) Koekaivaus tehtiin työn kannalta hyvissä olosuhteissa 22 - 23.07.2019. Tutkimuksesta vastasi FM Johanna Roiha, apuna olivat FM Jimena Biga ja HUK Inka Sallinen.

Tutkimuskohde sijaitsee Siuntiossa Marseuddenin niemellä, noin 75 m Marsuddenintieltä itään kallioisella mäen harjanteella. Mäellä kasvaa harvapuista tuoretta kangasmetsää ja maaperä alueella on kivikkoista. Kohde sijaitsee pienen kalliopaljastuman itäpuolella noin 14-15 m mpy korkeudella. Mäellä on runsaasti erikokoisia kiviä ja siirtolohkareita. Röykkiöksi määritellyttä kohdetta oli tutkimusten aloitusajankohtana vaikea hahmottaa paksun sammalpeitteen takia ja keskellä näytti olevan yksi pystyyn kiilautunut kivi.

Koekaivaustutkimuksen tavoitteena oli selvittää, onko kyseessä kiinteä muinaisjäänös vai luonnonmuodostelma. Työ tehtiin käsin ilman kaivinkonetta tai muita koneellisia apuvälineitä. Lisäksi kohteen ympäristöön tehtiin koepistoja lapiolla alueen maaperän ominaisuuksien selvittämiseksi ja lähialueita havainnoitiin silmämääräisesti. Tutkittu alue dokumentoitiin valokuvamalla, mittaamalla ja kohteelle mitattiin koordinaattipisteet GNNS RTK vastaanottimella.

Sammalten peittämää kivikkoa tutkimuskohteella ennen koekaivausten alkua.

Havainnot

Kivikkoa peitti paksu sammal- ja varpukerros ja työ alkoi maapeitteen poistolla. Sitä ennen alue käytiin läpi metallinilmäsimella, mutta havaintoja mahdollisista metalliesineistä ei tehty. Sammalpeite poistettiin käsin kuorimalla ja sammaleet pyrittiin saamaan pois mahdollisimman kokonaisina ”mattoina”, jotta niitä voitiin hyödyntää lopuksi alueen maisemointiin. Sammalten poiston aikana varottiin liikuttamasta kiviä, joten työ tehtiin käsin mahdollisimman hienovaraisesti ja samalla yritettiin havainnoida kohdetta mahdollisten löytöjen tai muiden ihmistoimintaan liittyvien merkkien varalta.

Vasen: sammaleet poistettiin käsin rullaamalla jotta ne saatiin mahdollisimman kokonaisina ja samalla varottiin liikuttamasta kiviä. Oikea: sammalien poistoa, kivet osittain paljastettuna. Kuvan suunta itään/kaakkoon.

Melko pian kivikon tullessa esiin tehtiin havainto, että kivikko näytti jatkuvan joka suuntaan eikä paikalla pystynyt hahmottamaan röykkiötä tai mitään muotoa joka viittaisi ihmisen kasanneen kiviä paikalle. Kiviä vaikutti olevan vain yhdessä kerroksessa tai satunnaisesti joissakin kohdin päällekkäin muutamassa ”kerroksessa”. Alueen itäpuolella oli muutama suurempi maakivi ja kivikko jatkui myös näiden kivien toisella puolella. Samoin kivikkoa vaikutti jatkuvan samankaltaisena tutkimusalueesta pohjoiseen. Etelän puolella esiin tuli kalliota ja sen läheisyydessä maan väri oli muuta aluetta tummempi. Kallio jatkui myös kivikon länsipuolella. Tutkimusalueen itälaidalla oli yksi pystyyn kiilautunut kivi, joka saattaisi olla ihmisen pystyyn kääntämä, mutta puiden juuret ja muut luontaiset ilmiöt voisivat myös selittää kiven pystyasennon.

Vasen: maaperä oli tummempaa väristä röykkiön eteläosassa lähellä kalliota. Kuvan suunta koilliseen/itään. Oikea: kivet ennen puhdistuksen aloittamista aamulla 23.07. Kuvan suunta kaakkoon.

Kohteelta poistettiin sammaleita noin 6 m x 5,5 m alueelta. Sammalten ja varpujen poistamisen jälkeen kivikko puhdistettiin dokumentointia varten ja lisäksi kivikkoa tutkittiin metallinilmaisimella ja kivien välejä pienemmällä pinpointter-ilmaisimella, mutta havaintoja metalliesineistä ei saatu.

Oletettua röykkiötä ennen tutkimusta, lounaaseen ja alla länsiluoteeseen (9.7. Timo Jussila)

Kivikkoa puhdistettuna. Kuvan suunta etelään.

Kivikkoa puhdistettuna. Kuvan suunta lounaaseen.

Kivikkoa puhdistettuna, pystyyn kiilautunut kivi kuvassa etuvasemmalla. Kuvan suunta länteen/luoteeseen.

Kivikkoa puhdistettuna. Kuvan suunta koilliseen.

Dokumentoinnin jälkeen päätettiin kohteen luonteen varmistamiseksi poistaa kiviä pieneltä alalta kohteen eteläosasta läheltä kalliota kohdalta jossa maa vaikutti tummemmalta. Kivet poistettiin varovasti nostamalla tai kierittämällä 1,8 m x 1,5 m alueelta. Kivien alta paljastui ohut juuri/maakerros ja heti sen alapuolelta kalliota. Havainnoja mahdollisesta ihmistoiminnasta ei tehty. Kivien poistamisen jälkeen kohta dokumentoitiin ja sen jälkeen kivet nostettiin ja kieritettiin takaisin samalle kohdalle.

Vasen: Kivet siirretty alueen eteläosasta. Kivien alla oli ohut maakerros joka sisälsi lähinnä juuria ja niiden alapuolella oli kallio – paikalla ei siis ole mineraalimaata. Oikea: Kalliota poistettujen kivien alla puhdistettuna. Kuvan suunta länteen.

Kivet aseteltiin takaisin samalla kohdalle mistä ne oli poistettu. Kuvan suunta länteen.

Lopuksi alue maisemoitiin sammalien avulla ja poistetut mustikanvarvut aseteltiin osaksi maisemaa. Muita alueen kiviä ei liikutettu ja pystyyn kiilautunut kivi jätettiin näkyviin samaan tapaan kuin se oli ennen työn aloitusta.

Vasen: alue maisemoinnin jälkeen. Pystyyn kiilautunut kivi jätettiin näkyviin. Oikea: tutkimusalue maisemoitiin sammaleiden ja varpujen avulla.

Tulos

Tutkitulla alueella ei ole koetutkimuksen perusteella ihmisen kasaamaan kiviröykkiötä.

Alue vaikutti luontaisesti varsin kivikkoiselta ja kivikon todettiin jatkuvan paljon pidemmälle koe-kuopan ja koepistojen avulla. Kiviä vaikutti olevan tutkimusalueella kallion päällä satunnaisesti yhdessä tai kahdessa ”kerroksessa”, mutta mitään selkeää muotoa tai kasattua röykkiötä ei tullut esiin sammalten alta. Yksi pystyssä oleva kivi saattaa olla ihmisen pystyyn asettama, mihin viittasivat pienemmät kivet pystykiven alla. Luonnolliset ilmiöt, kuten puiden kaatuminen ja puiden juuret voivat kuitenkin liikuttaa kiviä tai nostaa niitä ”pystyyn”. Alueen itäpuolella tutkimusalue rajautui suurempiin maakiviin, mutta kivikko jatkui varsin samankaltaisena niiden toisellakin puolella.

Pronssikauden alkupuolella, karkeasti n. 1200 eKr., merenpinnan ollessa noin 14 m mpy (karttavisualisointi sivulla 4) alueella vaikuttaneet rantavoimat, lähinnä jäät, ovat voineet työntää kallionnotkelmaan kallion vierelle kivikkoa ja meri huuhtoa hienompaa ainesta pois jolloin paikalle on muodostunut ns. rantakivikkoa. Samankaltaista kivikkoa - paikoin järeämmistä kivistä kasatunutta, paikoin pienemmistä kivistä – on alueella kaikkialla, myös tutkitun kivikon lähialueella.

Koska alkuperäistä tutkimusraporttia ei ollut saatavilla, tutkimuksen yhteydessä ei voitu arvioida mihin alkuperäinen röykkiöhavainto ja muinaisjäännösstatus perustuivat. Luultavasti silloin kohdalla on kasvanut vähemmän sammalta ja kivikko on ollut enemmän esillä muuhun ympäristöön verrattuna jolloin kohde on voinut vaikuttaa matalalta röykkiöltä. Myöhemmässä inventoinnissa kivikkoa onkin arvelut luontaiseksi.

Mahdollisena röykkiönä rauhoitettu kivikko on siis luontainen. Sen muinaisjäännösstatuksen voi mielestämme poistaa.

29.7.2019

Johanna Roiha

Lähteet

Vesa Laulumaa 2014. Siuntion kunnan arkeologinen inventointi.

Kartat

Lemström C. 1772. B45a:4/1-3 Pikkala; Ego-karta med beskrifning.

Puustinen V. 1921. B45a:4/12-26 Pikkala; 0,9924 af Pikkala enstaka, RN:o 1:2-4, reglering af lego-området.

Sagulin E. 1853. B45a:4/4-9 Pikkala; Pikkala, Hofgård, Broända och Fogelvik; Ego-karta och beskrifning.

Yleiskuvia alueesta

Alueen pohjoispuolelle tehtiin pieni ”koekuoppa” kuorimalla sammalia pois ja kohdasta tuli sammalten alta esiin lisää samankaltaista kivikkoa.

Vasen: yleiskuva, kiviä on alueella runsaasti. Kuvan suunta etelään/lounaaseen. Oikea: yleiskuva, maisema on kallioista ja kivikkoista. Joukossa on myös suurempia siirtolohkareita. Kuvan suunta etelään.

Kivikko jatkui idän suuntaan myös suurempien kivien toisella puolella. Kuvan suunta länteen.